

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Itä-Uudenmaan ja Porvoonjoen
vesien- ja ilmansuojeluyhdistys r.y.
Runeberginkatu 17, 06100 PORVOO

Föreningen vatten- och luftvård
för Östra Nyland och Borgå a.r.f.
Runebergsgatan 17, 06100 BORGÅ

Hankenumero: 15599

Hanketunnus (dnro): 2362/3570-2011

Vuosiraportti / Annual report 2013

Ympäristötietoisuutta yli rajojen Environmental awareness – Exchange of practises across the borders

2012-2014

Itä-Uudenmaan ja Porvoonjoen vesien- ja ilmansuojeluyhdistys ry.

Juha Niemi

Mikael Henriksson

Tero Myllyvirta

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Sisällysluettelo

1. Yhteenveto hankkeen toiminnasta vuodelta 2013	3
2. Hankkeen kuvaus	4
2.1. Paikallinen toiminta	4
2.2. Kansainvälinen yhteistyö	4
3. Hankkeen tavoitteet	5
4. Hankkeen toteutus	5
4.1 Hankkeen toiminta	5
4.1.1. Kansainvälinen toiminta	6
4.1.2. Paikallinen toiminta	14
4.2 Aikataulu	15
4.3 Resurssit	16
4.4 Toteutuksen organisaatio	16
4.5 Kustannukset ja rahoitus	16
4.6 Raportointi ja seuranta	16
4.7 Tiedottaminen	17
4.8 Toteutusoletukset ja riskit	17
5. Yhteistyökumppanit, kohderyhmä ja hyödynsaajat	18
6. Esitykset jatkotoimenpiteiksi	18
Liite 1. Raportti vierailusta Englantiin 10.-13.3.2013	19
Liite 2. Raportti englantilaisten vierailusta Suomeen 12.-15.5.2013	25
Liite 3. Englantilaisten raportti heidän vierailustaan Suomeen 12.-15.5.2013	31
Liite 4. Raportti Englannin vierailusta 22.-27.5.2013	47
Liite 5. Raportti Englannin vierailusta 31.10.-9.11.2013	53
Liite 6. Hankkeen kansainvälisen toiminnan työsuunnitelma	65
Liite 7. Inventointien kenttäpöytäkirja	67
Liite 8. Lehtileikkeitä hankkeesta vuodelta 2013	71

Raportissa käytetyt kuvat ovat Itä-Uudenmaan ja Porvoonjoen vesien- ja ilmansuojeluyhdistyksen henkilökunnan ottamia, jollei toisin mainita.

1. Yhteenveto hankkeen toiminnasta vuodelta 2013

Vuosi 2013 oli toiminnantäyteinen sekä hankkeen kansainvälisen toiminnan että saaristoalueellemme tuotettavien virkistyskäyttömateriaalien teon osalta. Kansainvälinen toiminnan tukijalka muodostui kolmesta vierailustamme Englantiin ja englantilaisten yhdestä Suomen vierailusta. Hankkeen kansainvälinen yhteistyö huipentui toukokuussa Englannissa järjestettyyn Low Tide Day -päivään, jossa julkaistiin myös hankkeessa tuotettu musiikkiesitys We All Go Back to the Sea. Kansainvälisen yhteistyön muita tärkeitä toimia olivat ympäristökasvatus- ja infomateriaaliteemojen parissa työskentely.

Hankkeen paikallisessa toiminnassa pääpaino oli saaristokohteiden inventoinnissa ja niille soveltuvien virkistyskäyttömateriaalien suunnittelussa. Vuoden 2013 aikana ideoitiin ja kokeiltiin useita erilaisia virkistyskäyttöformaatteja ja englantilaisilta saatiin paitsi valmiita ja kokeilemisen arvoisia materiaali-ideoita myös palautetta ja vinkkejä tuotettaviin materiaaleihin.

Hanke on myös kerännyt alueen toimijoita yhteen ja luonut pohjaa kattavalle yhteistyöverkostolle paitsi kansainvälisesti myös omalle alueellemme. Hankkeen kansainvälinen yhteistyö ja sen toimivuus ovat herättäneet myös muunlaisten yhteistyökuvioiden kehittelyä hankeosapuolien ja hankkeen toiminnassa mukana olleiden tahojen välille. Hanke on mahdollistanut myös SILMU ry:n ja LAG East Durham Leaderin välistä yhteistyötä.

Hanke on edennyt hankesuunnitelmassa esitetyn aikataulun ja hankkeen aikana tehdyn työsuunnitelman mukaisesti. Hanke on toiminut sekä suomen-, ruotsin- että englanninkielellä ja yhdistyksen koko henkilökunta on osallistunut hankkeen toteutukseen.

Kuva 1. Low Tide Day tapahtumassa esitettiin kansainvälisen yhteistyön hedelmä We All Go Back to the Sea -musiikkiesitys.

2. Hankkeen kuvaus

Tässä kansainvälisessä ympäristötietoisuutta edistävässä hankkeessa ovat yhteistyössä Itä-Uudenmaan ja Porvoonjoen vesien- ja ilmansuojeluyhdistys ry. ja Maaseudun kehittämissyhdystys SILMU ry sekä Durham Heritage Coast Partnership ja LAG East Durham Leader Englannista. Hanke pohjautuu hankeosapuolien paikallisten hankkeiden väliseen yhteistyöhön, jossa jaetaan hyviä käytäntöjä ja toimintatapoja sekä tuodaan paikallista osaamista osapuolien käyttöön. Paikallisen ja kansainvälisen toiminnan erottelu tässä yhteydessä on osin keinotekoisia, koska kysymyksessä on kahdensuuntainen vastavuoroisuus, jossa eri osiot ovat tiiviissä kanssakäymisessä ja tukevat toisiaan.

Hankkeen toiminta tapahtuu partnerimaassa ja Suomessa SILMU ry:n toiminta-alueella, johon kuuluvat Orimattilasta vanhan Artjärven kunnan alue, Askola, Lapinjärvi, Loviisa, Myrskylä, Mäntsälä, Pornainen, Porvoo, Pukkila ja Sipoo. Hanke on suomen-, ruotsin- ja englanninkielinen. Hanke alkoi 1.3.2012 ja päättyy vuoden 2014 lopussa.

2.1. Paikallinen toiminta

Tässä hankkeessa paikallisen toiminnan päämääränä täällä Suomessa on kehittää Itä-Uudenmaan saariston virkistyskäyttöä ja tuoda sille lisäarvoa. Hanke ohjaa ja kannustaa kestävään saaristomatkailuun, jossa korostetaan saariston puhtaita luontoarvoja ja erityispiirteitä sille tyypillisine kasvi- ja eläinlajistoineen. Yhtenäinen virkistyskäyttöalueiden verkosto saaristossa ohjaa ihmisiä tietyille alueille ja edesauttaa ympäristöä huomioivaa matkailua.

Inventointien pohjalta tuotettavien havainnollisten informaatio- ja virkistyskäyttömateriaalien avulla alueella liikkuvat voivat tutustua saariston ja virkistyskäyttöalueiden erityispiirteisiin erilaisen, ekoturismiin ohjaavan virkistyskäyttömuodon pohjalta. Luonnon parempi tunteminen auttaa ohjaamaan ihmisiä ympäristön kunnioittamiseen ja sen kautta myös haluan säilyttää herkkiä ja erityislaatuisia luontoalueita siisteinä.

2.2. Kansainvälinen yhteistyö

Hankkeen kansainvälinen toiminta muodostuu osapuolten välisestä vuorovaikutuksesta, jolloin SILMU ry:n toiminta-alueelle voidaan tuoda hyödynnettäväksi hyviä käytäntöjä ja toimintatapoja ja vastavuoroisesti viedä täällä hyväksi havaittuja malleja hankeosapuolen hyödynnettäväksi. Hankkeen aikana järjestetään lukuisia tutustumismatkoja partnerimaahan ja isännöidään heidän tutustumiskäyntejään tänne. Kansainvälisten kohtaamisten toiminta käsittää mm.

- työpajoja ympäristöteeman ympärillä
  - työpajoissa vaihdetaan tietoa ja tutustutaan paikallisiin hyväksi havaittuihin menetelmiin. Työpajat pohjautuvat myös hankkeiden paikalliseen toimintaan, jolloin hankeosapuolien yhteistyöllä voidaan kehittää tätä osa-alueita
- käytännöllisiä ympäristökasvatustapahtumia
  - kohdemaissa järjestetään käytännöllisiä luontotapahtumia, joissa ympäristökasvatuksellinen näkökulma on kantava tekijä, esimerkiksi erilaisten ympäristökasvatuspäivien avulla voidaan tutustua paikallisiin menetelmiin

- tutustumista paikallisiin olosuhteisiin, kulttuuriin, tutkimuksiin ja työtapoihin
- uuden ideointia

3. Hankkeen tavoitteet

Kansalaisia parhaiten palveleva ympäristövalistustyö pohjautuu siihen, että vaikeatkin asiat saadaan esitettyä yksinkertaisesti ja kansankielisenä. Paikalliset olosuhteet asettavat kehukset alueella tapahtuvalle toiminnalle, minkä vuoksi eri alueilla toimitaan usein eri tavalla tai asioita lähestytään erilaisesta näkökulmasta. Usein nämä erilaiset toimintatavat kuitenkin ruokkivat toisiaan ja niistä saadaan käyttökelpoisia ideoita, toimintamalleja ja uutta sekä virkistävää ajattelutapaa sovellettavaksi paikallisiin toimiin. Kansainvälinen yhteistyö mahdollistaa paitsi olemassa olevien käyttökelpoisten toimintamallien levittämisen uusille alueille, myös uusien ideoiden syntyminen kannustavassa ja innoittavassa ilmapiirissä.

Hankkeen tavoitteena on edistää kansainvälistä vuorovaikutusta, yhteistyötä, kokemusten vaihtoa ja sekä viedä että tuoda uusia näkökulmia ympäristöosaamiseen meille ja muualle. Hankkeessa pyritään tuomaan uusia toimintamalleja ja -tapoja paikallisesti toteutettavaan ympäristönsuojelu- ja ympäristökasvatustyöhön sekä edistämään ympäristötietoutta alueella tiedotuksen ja erilaisten tuotettujen materiaalien avulla. Hanke laajentaa myös näkemystä siitä, miten eri tavalla asioita voidaan hoitaa eri maissa. Hanke luo kansainvälistä yhteistyöverkostoa myös tulevaisuutta ajatellen ja tuo globaalia ajattelua paikalliseen toimintaan. Ympäristökasvatuksella on myös tärkeä rooli ihmisten matkailutottumusten ohjaamisessa ekoturismin suuntaan. Myös tähän pyritään hankkeella vaikuttamaan huomioimalla esimerkiksi kulutukselle alttiit alueet.

Hanke mahdollistaa myös toimintaryhmien välisen yhteistyön. Suomen ja Englannin alueiden toimintaryhmät tapaavat ja tekevät yhteistyötä hankkeen aikana tutustumalla toistensa toimintatapoihin ja rahoitettuihin hankkeisiin.

4. Hankkeen toteutus

4.1. Hankkeen toiminta

Hankkeen toiminta vuonna 2013 käsitti kansainvälistä yhteistyötä kolmen Englantiin suuntautuneen vierailumatkan ja yhden englantilaisten Suomen vierailun muodossa. Puhelinneuvotteluiden, internet -työpajojen ja muun tiedonvaihdon avulla kansainvälinen yhteistyö käsitteli laajalti myös hankeosapuolien toimintaa tiedottamisen, ympäristökasvatuksen, info- ja virkistyskäyttömateriaalien sekä hankkeen musiikkiesityksen osalta. Hankkeen paikallinen toiminta Suomessa tähtää toimivien ja havainnollisten materiaalien tuottamiseen saaristoalueellemme, joiden avulla lapset ja aikuiset voivat tutustua saariston erityispiirteisiin seikkailuluontoisesti ja oppia samalla uutta luonto huomioiden. Eri tyyliisille saaristokohteille tehtiin inventointi- ja tutkimusretkiä ja kehitteillä olevia materiaaleja testattiin käytännön olosuhteissa.

4.1.1. Kansainvälinen toiminta

Kansainvälisen toiminnan vuoden 2013 ensimmäinen puolisko oli pitkälti toukokuisen Low Tide Day -festivaalipäivän suunnittelua ja siihen valmistautumista. Tapahtumaa varten englantilaisten kanssa ideoitiin kuoroesitys juhlistamaan alueella ympäristön eteen tehtyä työtä hiilikaivostoiminnan loppumisen jälkeen. Näihin teemoihin nivoutui **vuoden ensimmäinen Englantiin suuntautunut matka 10.-13.3.2013**. Matkalle osallistuivat Tero Myllyvirta ja Juha Niemi yhdistyksestä.

Logistisista syistä ja tiukan aikataulun sanelemana majoituttiin Niall Bensonin kotikylään Hexhamin. Matkan aikana Steve Percival (LAG East Durham Leader) ja Tero suunnittelivat musiikkiesitystä Low Tide Day tapahtumaan. Steve lupasi kirjoittaa tapahtumaan suunnitellun mukaisen kappaleen ja tapahtumaan alettiin suunnitella myös kuoron kokoamista.

Kuva 2. Louise Harrington, Steve Percival ja Tero Myllyvirta suunnittelivat musiikkiesitystä, kappaleen äänittämistä ja kuoron kokoonpanoa Low Tide Day tapahtumaa varten.

Vierailun aikana ehdittiin myös järjestää koululaisryhmälle rantojen vuorovesivyöhykkeen tutkimistapahtuma ankarissa sääolosuhteissa ja pitämään työpajoja mm. tiedottamisen perusperiaatteisiin ja saaristoalueellemme tehtävien virkistyskäyttömateriaalien suunnitteluun ja ideointiin liittyen. Matkan tarkempi kuvaus ja sisältö on luettavissa englanniksi liitteen 1. matkaraportista.

Kuva 3. Koululaisryhmän kanssa tutkittiin rantavyöhykkeen eliöstöä ankaran tuulisessa säässä.

Kuva 4. Saaristollemme suunnitelluista seikkailukarttaluonnoksista saatiin palautetta ja kehittämisideoita. Kuvassa vasemmalta Niall, Steve, Louise ja Juha.

Englantilaisten hankkeen toinen Suomen vierailu ajoittui toukokuulle 2013, 12.-15.5. Englantilaisista vierailulle osallistuivat Niall Benson ja Louise Harrington (Heritage Coast Partnership), Steve Percival (Children and Young People's Advocate), David Etheridge (Freelance Education Consultant), Kelly Youngs (Strategic Co-ordinator for Learning Outside the Classroom) ja Janet Blackburn (Ex Primary School Headteacher). Vierailun pääteemat olivat lasten ympäristökasvatus ja suomalaiset opetustekniikat, saaristoon tuotettavat virkistyskäyttömateriaalit ja musiikkiesityksen viimeistely 25.5. pidettävää Low Tide Day tapahtumaa varten.

Kuva 5. Englantilaiset vieraamme tutustuivat jääkauden jälkeiseen Askolan hiidenkirnuilla. Kuvassa vasemmalta Kelly, David, Tero, Niall, Janet, Louise, ja Steve.

Vierailun aikana järjestettiin Pukkilan Kirkonkylän koululle ympäristökasvatuspäivä Porvoonjoen rannalla, jossa tutustuttiin Porvoonjoen eliöstöön ja erityispiirteisiin. Englantilaiset saivat silmäyksen ympäristöopetustekniikoihin, joita yhdistys käyttää alueellaan. Tapahtuman jälkeen Jarkko Mylläri Helsingin yliopiston opettajankoulutuslaitokselta kertoi opetustekniikoiden ja koulurakenteiden eroista Suomen ja Englannin välillä ja esitteli informaatio- ja kommunikaatiotekniikoihin perustuvia uusia opetustekniikoita.

Tero Myllyvirta ja Steve Percival käyttivät illat tiiviisti musiikin työstämiseen apunaan Freja Myllyvirta ja Sanne Tschirpke. Steve sai uudenlaisia näkökulmia musiikin tekemiseen ja lisämateriaalia kappaleen We All Go Back to the Sea äänitykseen. Suomalaisena ajatuksena kappaleeseen ja kuoroesitykseen lisättiin ihmisäänen ja apuvälineiden avulla tuotetut erilaiset luontoäänet (nature sounds).

Kuva 6. Ympäristökasvatuspäivä Pukkilassa kiinnosti sekä lapsia että englantilaisia vieraitamme. (Kuva: Janet Blackburn)

Saaristoon tutustuttiin yhdistyksen veneellä ja vierailtiin Sandön virkistyskäyttöalueella, jonne hankkeessa on suunniteltu opettavaista aarrekartaseikkailua lapsiperheille. Tuotettavaan materiaaliin saatiin jälleen lisää ideoita ja parannusehdotuksia ja myös uusia materiaali-ideoita nousi esille, kiehtovimpana ehkä 10 asiaa jotka tehdä ennen saarelta poistumista. Saaristossa päästiin vierailemaan myös Gina Forsströmin loma-asunnolla hyvien tarjoiluiden kera ja siellä pidettiin myös hedelmällinen työpaja hankkeen sisältöön ja jatkotoimintaan liittyen.

Kuva 7. Tutkimusretkikunta saapumassa saaristokierrokselta Gina Forsströmin kesämökille.

Ennen vieraidemme kotinlähtöä käytiin Sipoonkorven kansallispuistossa, jossa Annukka Rasinmäki Metsähallituksesta oli kertomassa miten alueella kasvavan kävijämäärän vaikutuksia ympäristöön pyritään huomioimaan ja ehkäisemään. Vierailijoilla oli kolmen päivän aikana aikaa tutustua myös mm. Porvooseen ja vanhaan kaupunkiin, Askolan hiidenkirnuihin, Naarkosken kalatiehen ja he saivat myös pienen kiertoajelun ympäri Helsinkiä. Tarkempi kuvaus vierailusta löytyy liitteistä 2 ja 3.

Toinen matka Englantiin vuonna 2013 toteutettiin 22.-27.5. ja matkalle osallistuivat Tero Myllyvirran ja Juha Niemen lisäksi lyhyemmän ajan SILMU ry:n työntekijöistä Gina Forsström ja Tiina Kurki. Matkan pääasiana oli 25.5. järjestetty Low Tide Day ja tapahtuman järjestely. Lisäksi vierailun aikana paneuduttiin perusteellisesti saaristoalueellemme tuotettaviin virkistyskäyttömateriaaleihin.

Vierailun alkupäivät kuuluivat loppuviikolla järjestettävän Low Tide Day tapahtuman järjestelyssä. Tapahtumaa varten tavattiin lehdistöä ennakkotiedotusta varten ja suunniteltiin toimia tapahtumapaikalla. Tämän lisäksi aikaa jäi David Etheridgen tapaamiseen erilaisten ympäristökasvatusformaattien parissa, Seaham County Councilin kokouksessa hankkeesta kertomiseen ja vierailuun Englannin itärannikon pohjoisimmissa osissa Northumberlandissa. Northumberlandin vierailu tarjosi myös loistavan mahdollisuuden leader-ryhmien keskinäiselle tapaamiselle.

Kuva 8. Leader-ryhmät tapasivat vierailun aikana yhteistyön merkeissä useampaan otteeseen. Kuvassa vasemmalta Louise Johnson, Gina Forsström, Tiina Kurki (selin), Janet Blackburn, Jeff Corrigan ja Tero Myllyvirta.

Lauantaina 25.5. koitti Low Tide Day tapahtumapäivä ja valmistelut päivää varten aloitettiin aikaisin aamulla. Keli oli useiden myrskypäivien jälkeen mitä mainioin ja tapahtumaan tuli 1500 ihmistä odotetun 300-500 ihmisen sijaan. Tapahtumassa oli ohjelmaa kaiken ikäisille, nukketeatteria ja vuorovesirantojen tutkimista lapsille, kuvanveistoa moottorisahalla, alueen

eri toimijoiden esittelyä ja musiikkiesityksiä. Musiikkiesityksinä kuultiin Seahamin entisen päämiehen Eddie Masonin kirjoittama ja esittämä kappale Seaham song, Tero Myllyvirran tulkitsema Finlandia ja Steve Percivalin kuoron kanssa esittämä hankkeen aikaansaannos We All Go Back to the Sea. Tapahtuma oli erittäin onnistunut ja kaikki osapuolet tuntuivat olevan tyytyväisiä.

Kuva 9. Tero Myllyvirta esitti Low Tide Day tapahtumassa Finlandia -hymnin kitaralla säestäen.

Vierailun loppuaika kului rennommissa merkeissä mm. perhokalastukseen tutustumisessa ja Niallin kotona tapahtuneen illanvieton parissa, mutta mahtui matkaan vielä yksi tarpeellinen hankepalaverikin ennen kotiinlähtöä. Tarkka matkakertomus löytyy liitteestä 4.

Vuoden 2013 loppupuolella tehtiin **kolmas vierailu Englantiin 31.10.-9.11.** välisenä aikana. Matkan tarkoituksena oli pääosin tutustua Englannin ja Skotlannin luontoalueiden opas- ja virkistyskäyttömateriaaleihin ja hioa saaristoon tuotettavia materiaaleja toimivammiksi.

Saaristoalueellemme tuotettavista virkistyskäyttömateriaaleista esille ovat vahvimmin nousseet "aarrekartaseikkailu" ja "10 tehtävää asiaa ennen saarelta lähtöä". Näiden materiaalien malliluonnokset olivat reissulla mukana ja niihin tutustuivat ja kommenttinsa antoivat mm. Niall Benson, Steve Percival ja Jeff Corrighan. Aineistoon tuli jälleen lukuisia hyviä ehdotuksia ja selvää oli, että nyt ollaan oikealla tiellä. Materiaalien kehittämiseen ja viimeistelyyn vuoden 2014 aikana on nyt selvät sävelet.

Matka oli paljolti myös uusien ideoiden hakua ja tutustumista siihen, miten Englannin ja Skotlannin alueilla kulttuuri ja maanomistussuhteet vaikuttavat ihmisten luonnossa virkistäytymiseen ja siihen liittyvään opastusmateriaaliin. Englannin Lake District kansallispuiston alueella vierailtiin kahtena päivänä LAG East Durham Leaderin hallituksen jäsenen Jeff Corrighanin opastamana. Matkalla päästiin myös keskustelemaan mm.

puistonvartijoiden kanssa siitä, miten kävijämäärät on huomioitu ympäristön näkökulmasta ja minkälaisille infomateriaaleille alueella on tarvetta.

Kuva 10. Jeff ja Tero tutustuivat Lake Windermere infokeskuksessa alueen ihmeellisyyksiin.

Skotlannin puolella maata kierrettiin autolla ja käytiin lukuisissa vierailijoille tarkoitetuissa infokeskuksissa. Matkalla törmättiin mielenkiintoisiin luontopolkuihin, kuten puiden latvojen tasolle nostettuun punaoravan luontopolkuun (Kuva 11.). Eri infokeskuksista ja luontokohteista kerättiin paljon materiaalia ja valokuvia kotiin tuomisiksi ja reppu oli lastattu täyteen uusilla ideoilla. Tarkempi matkakertomus löytyy liitteestä 5.

Kuva 11. Punaoravan luontopolku oli kekseliäästi nostettu ylös maasta puunlatvusten tasolle. Kulkija pääsi näin lähemmäs inforastien sanomaa.

Vuoden 2013 kansainvälisessä toiminnassa toteutettiin sille erikseen laadittua työsuunnitelmaa (ks. liite 6.) ja työskenneltiin edeltä valittujen teemojen parissa:

A) musiikki -teema huipentui Englannissa järjestettyyn Low Tide Day tapahtumaan, jossa kuultiin ensiesitys hankkeessa yhteistyönä toteutetusta kappaleesta We All Go Back to the Sea. Levytetyssä kappaleessa tuodaan paikallisen rannikon erityispiirteitä, uhkia ja mahdollisuuksia esille (Kuva 12.).

B) rannikollemme tuotettavia virkistyskäyttömateriaaleja suunniteltiin ja ideoitiin vierailujen aikana ja puhelin- ja sähköpostityöpajoissa. Materiaaliin on saatu mukaan hyviä elementtejä vuorovaikutteisen yhteistyön pohjalta ja materiaalien valmistuttua englantilaiset tulevat soveltamaan niitä omiin tarpeisiinsa.

C) tiedotustoimintaan ja sen peruseriaatteisiin liittyen on vaihdettu kokemuksista ja tutustuttu toisten toimintatapoihin. Sekä Suomessa että Englannissa on järjestetty lehdistökontakteja ja tiedotettu hankkeesta.

D) kasvatuksellisia ja ympäristötietoisuutta edistäviä toimia on käsitelty kummassakin maassa erilaisissa ympäristökasvatustapahtumissa ja työpajoissa. Molempien maiden tavoissa toteuttaa ympäristöopetusta on paljon samankaltaisuuksia ja hyväksi havaituille käytännöille on saatu lisää vahvistusta. Vuoden 2013 aikana on myös tutustuttu erilaisiin ympäristökasvatusmateriaaleihin kummassakin maassa ja poimittu niistä asioita paikalliseen toimintaan.

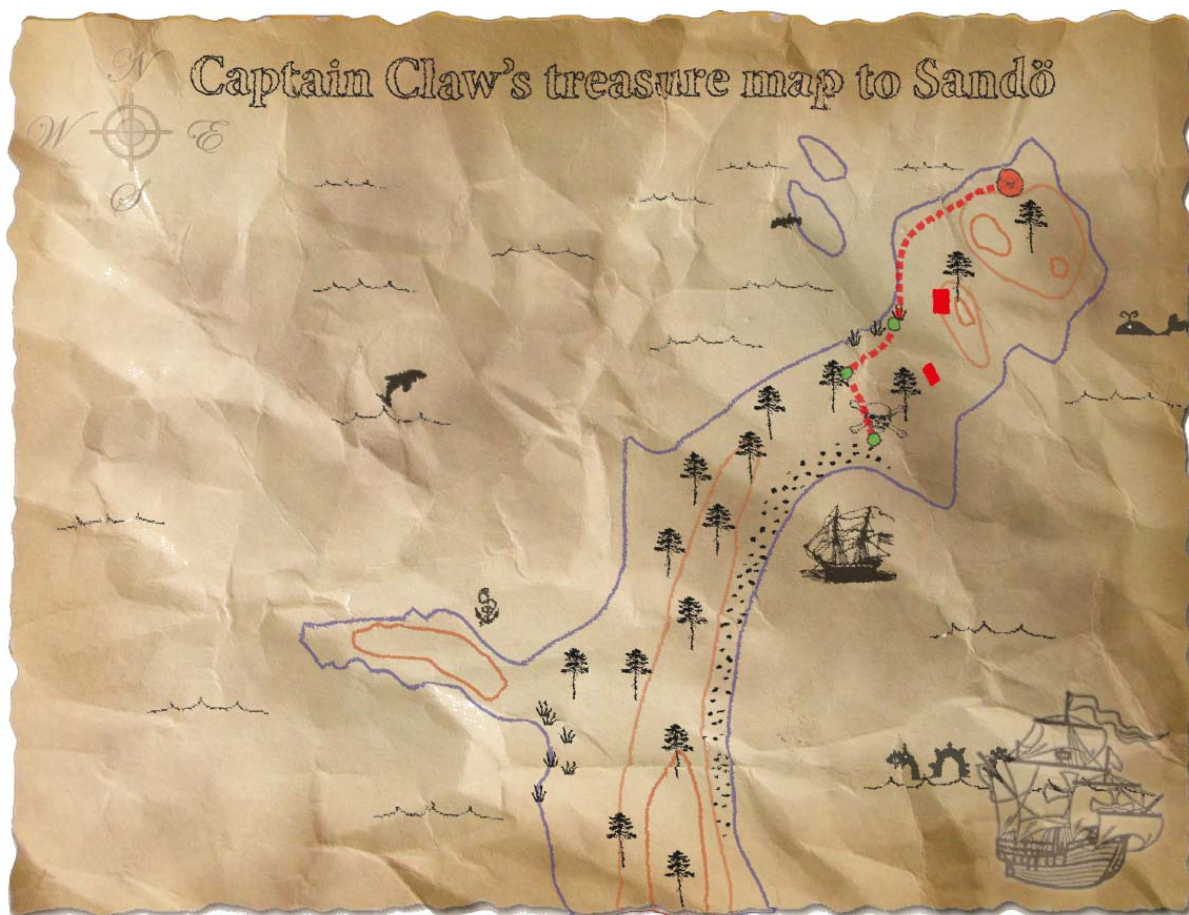
Kuva 12. We All Go Back to the Sea CD:n takakansi. Kappale syntyi hankkeen yhteistyön tuloksena, suomalaisena ideana ihmisten tekemät luontoäänät.

Vuoden 2013 aikana on käyty vilkasta sähköpostien vaihtoa ja lukuisia puhelinkeskusteluja hankeosapuolten välillä ja erilaisia toisia hyödyttäviä materiaaleja on vaihdettu tapaamisten yhteydessä. Hankkeen kansainvälinen yhteistyö on ollut aktiivista ja tuloksekasta ja se on molempien osapuolten tahoilta koettu hyödylliseksi. Tästä kertoo myös halu kehittää uusia hankkeita hankeosapuolien ja hankkeen yhteistyötahojen kesken.

4.1.2. Paikallinen toiminta

Hankkeen paikallisen toiminnan pääpaino on ollut havainnollisten ja opettavaisten virkistyskäyttömateriaalien tuottamisessa saaristoalueellemme. Tätä päämäärää varten saaristoalueella tehtiin vuoden 2013 aikana lukuisia saari-inventointeja yhdistyksen tutkimusvenettä apuna käyttäen ja se oli myös yksi neljästä kansainvälisen toiminnan kulmakivistä.

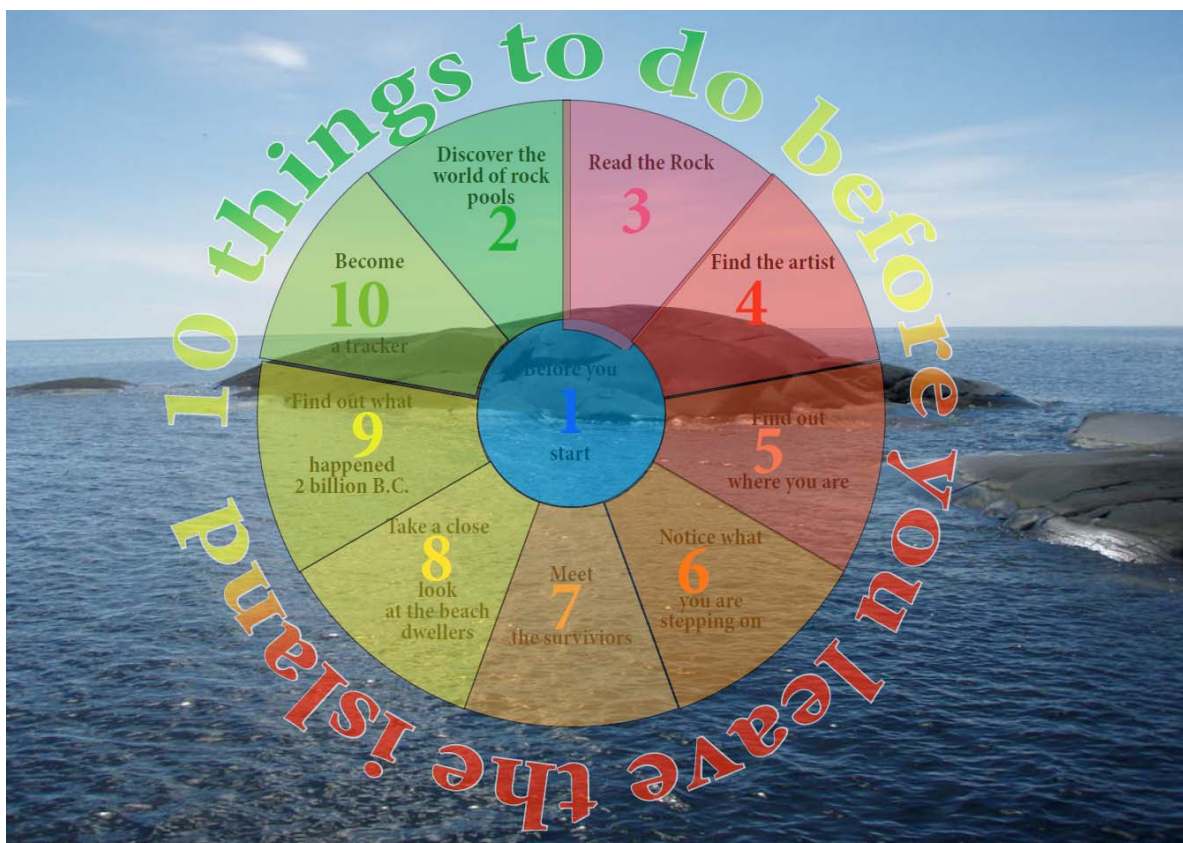
Inventointiretkillä ja kansainvälisen toiminnan työpajoilla kerättiin kattavat muistiinpanot ja valokuva-aineistot saaristokohteita varten ja ideoitiin niille soveltuvia materiaaleja. Inventointeja tehtiin sekä Sipoon, Porvoon että Loviisan alueella aina sisäsaariston kohteista ulkosaaristoon asti. Jokaisesta inventoidusta kohteesta täytettiin kenttäpöytäkirjat (Liite 7.).

Kuva 13. Karttapohja Sandön aarrekartalle.

Vuoden 2013 aikana tuotettaviksi materiaaleiksi valikoituivat ainakin Norra Sandön saarelle tuotettava seikkailumuotoinen aarrekartta lapsille ja lapsiperheille sekä lukuisilla alueen saarilla käytettävissä oleva "10 asiaa jotka tulee tehdä ennen saarelta poistumista" (Kuvat 13. ja 14.). Materiaalien luonnosversioita on jo päästy kokeilemaan käytännössä ja myös englantilaiset vieraamme pääsivät aarrekarttaseikkailulle Sandön saarelle toukokuussa 2013. Saaristossa on myös jututettu siellä lomailevia ja retkeileviä ihmisiä materiaalien pohjalta.

Saatuja palautteita perusteella materiaaleja muokataan vuoden 2014 aikana ja niitä kokeillaan käytännössä ja kehitellään vielä paremmiksi tulevan kesän aikana. Myöskään jonkin uudenlaisen materiaalin syntymistä ei vielä pois suljeta ja aistit pidetään avoimina sellaisen kehittytyölle hankkeen jäljellä oleva aika huomioiden. Materiaaleista pyritään julkaisemaan mahdollisuuksien mukaan sekä sähköiset että tulostettavat versiot ja ne julkaistaan sekä suomeksi, ruotsiksi että englanniksi.

Kuva 14. "Kymmenen asiaa jotka tulee tehdä ennen saarelta poistumista" -materiaalin etusivu

4.2 Aikataulu

Hanke eteni hankesuunnitelmassa esitetyn aikataulun mukaisesti. Kansainvälisen toiminnan aikaansaannoksiin voidaan olla tyytyväisiä ja sillä on saavutettu ne päämäärät mihin hankkeella pyrittiin. Myös saaristomateriaalien toteutus etenee aikataulullisesti hyvin. Hankkeen toiminta vuonna 2014 jatkuu alkuperäisen hankesuunnitelman mukaisesti, mutta kansainvälisten vierailujen tarvetta kartoitetaan vuoden edetessä.

4.3 Resurssit

Hankkeen onnistuminen pohjautuu pitkälti hyvään etukäteissuunnitteluun, töiden koordinointiin ja tehokkaaseen vuorovaikutukseen hankepartnerien kanssa. Resurssit on kohdistettu pääosin työvoiman tehokkaaseen käyttöön. Esimerkiksi ulkomaanmatkojen kustannukset pyritään minimoimaan ja saaristossa tapahtuvat inventoinnit autolla ja veneellä reititetään niin, että samalla kertaa saadaan läpikäytyä monia samalla suunnalla olevia paikkoja.

4.4 Toteutuksen organisaatio

Itä-Uudenmaan ja Porvoonjoen vesien- ja ilmansuojeluyhdistyksen henkilökuntaan kuuluvat ekologi/toiminnanjohtaja Tero Myllyvirta, biologi Mikael Henriksson, limnologi Juha Niemi ja iktyonomi Sampo Vainio, jotka kaikki osallistuivat hankkeen suunnitteluun ja toteutukseen. Hankkeesta on vastannut toiminnanjohtaja Tero Myllyvirta. Yhdistykseltä löytyy vankkaa asiantuntemusta ja kokemusta erilaisista ympäristökasvatushankkeista ja kansainvälisestä hanketoiminnasta.

Itä-Uudenmaan ja Porvoonjoen vesien- ja ilmansuojeluyhdistys toimii hankkeessa yhteistyössä Maaseudun kehittämissyhdistys SILMU ry:n kanssa ja hankkeella on kansainväliset partnerit Englannista, LAG East Durham Leader ja Durham Heritage Coast Partnership.

4.5 Kustannukset ja rahoitus

Hankkeen kokonaisbudjetti toteutusajalle on 150 000 euroa, josta 30 000 euron omarahoitusosuus katetaan yhdistyksen osallistumisella hankkeen palkkakustannusten maksamiseen. Hanke on rahoitettu Maaseudun kehittämissyhdistys SILMU ry:n kautta.

4.6 Raportointi ja seuranta

Hankkeelle on perustettu ohjausryhmä, jonka jäseninä ovat Juha Mäkinen Uudenmaan ELY-keskuksesta (varajäsen Maria Consin-Palva), Gina Forsström SILMU ry:stä (varajäsen Heli Mutanen) ja Tero Myllyvirta Itä-Uudenmaan ja Porvoonjoen vesien- ja ilmansuojeluyhdistyksestä (varajäsen Juha Niemi). Itä-Uudenmaan ja Porvoonjoen vesien- ja ilmansuojeluyhdistyksen hallitus, jonka edustajisto kattaa hyvin sekä alueellisen että hankkeen kannalta olennaisten tahojen edustuksen, seuraa hankkeen toteutusta. Hankkeen ensimmäinen väliraportti käsitti vuoden 2012 ja tämä raportti vuoden 2013. Vuoden 2014 toiminnasta valmistuu myös erillinen väliraportti ja hankkeesta tehdään loppuraportti hankkeen päätyttyä.

4.7 Tiedottaminen

Hankkeen toiminnasta on tiedotettu kotimaassa mm. englantilaisten toukokuisesta vierailusta ja sen yhteydessä järjestetystä Pukkilan ympäristökasvatustapahtumasta sekä kansainvälisen yhteistyön hedelmistä Suomen Vesiensuojeluyhdistysten liiton Aquarius -lehdessä. Englannissa hankkeen toiminnasta on kirjoitettu lehdissä ja hankkeesta tuotettua videomateriaalia on nähtävissä internetin Youtube -palvelussa Durham Heritage käyttäjän nimellä hakemalla. Videomateriaalia löytyy mm. Low Tide Dayn musiikkiesityksistä ja haastatteluista. Hankkeen toiminnasta on tiedotettu aktiivisesti myös sosiaalisessa mediassa yhdistyksen ja partnerien Facebook -sivujen kautta. Ulkoisen tiedottamisen lisäksi sisäinen tiedottaminen hankkeen toimijoiden ja yhteistyötahojen kesken on ollut aktiivista läpi vuoden 2013. Esimerkkejä hanketta koskevista lehtikirjoituksista löytyy liitteestä 8.

4.8 Toteutusolehtukset ja riskit

Hankkeen odotetaan tuovan merkittävää lisäarvoa hankealueelle ja uusia toimintatapoja sekä käytäntöjä partnerimaasta. Taulukossa 1 on hankesuunnitelmassa esitetty taulukko, jossa kuvataan hankkeen riskejä.

Risk Description	Potential Impact	Measures to mitigate the risk	Level of Risk	Risk Owner
Partner failure to secure funding	No transnational activity	Programme to include for new partner search to deliver transnational elements	L	All partner agencies
Lack of 'buy-in' from local target audience	Ineffective local involvement in transnational activity	Promotion of activity through the LEADER network. Promotion of activity through local networks Promotion of activity through available mass media channels	L/M	All partner agencies
Non delivery of agreed transnational work packages	Non approval of funding	Work package planning to be subject to Risk Assessment	L	All partner agencies
Increased costs for transport and accommodation	Pressure on agreed budgets	Reduction of activity to meet budget constraints. Increase in virtual conferencing methods	M	All partner agencies

Taulukko 1. Hankkeen riskien arviointitaulukko.

5. Yhteistyökumppanit, kohderyhmä ja hyödynsaajat

Kohderymänä ja hyödynsaajana ovat Itä-Uudenmaan kunnat, paikalliset asukkaat, matkailuala ja luonnossa virkistäytyjät. Hankkeen paikallinen toiminta suuntautuu saaristossa matkaileville koti- ja ulkomaisille turisteille ja virkistäytyjille, jotka liikkuvat veneillen, meloen tai mikäli alueiden sijainnit sen sallii, hakeutuvat saaristoon maitse. Kohderymänä on toisaalta niitä, jotka hakeutuvat rannoille ja satama-alueille yksinkertaisesti siitä syystä, että nämä ovat yleisiä, vapaasti yöpymiseen ja ulkoilmaelämää varten käytettäviä alueita. Näille tulee tarjoutumaan entistä monipuolisempia toimintamahdollisuuksia saaristoympäristössä. Ekoturismin kehittäminen myös Suomessa on ajankohtaista.

Hankkeen kansainvälisen yhteistyön antia pyritään levittämään paikallisesti koko SILMU ry:n toiminta-alueelle, jolloin hankkeesta on hyötyä koko alueen ympäristölle ja toimijoille. Hanke toimii molempien kotimaisten kielten lisäksi myös englanniksi.

6. Esitykset jatkotoimenpiteiksi

Hanke jatkuu alkuperäisen hankesuunnitelman mukaisesti.

Porvoossa 15.1.2014

Tero Myllyvirta
toiminnanjohtaja, tutkija
040-5112216
tero.myllyvirta@vesi-ilma.fi

Itä-Uudenmaan ja Porvoonjoen vesien- ja ilmansuojeluyhdistys ry.
www.vesi-ilma.fi

Juha Niemi
limnologi
050-5710335
juha.niemi@vesi-ilma.fi

Mikael Henriksson
biologi
050-4900692
mikael.henriksson@vesi-ilma.fi

Liite 1. Raportti vierailusta Englantiin 10.-13.3.2013

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Itä-Uudenmaan ja Porvoonjoen
vesien- ja ilmansuojeluyhdistys r.y.
Runeberginkatu 17, 06100 PORVOO

Föreningen vatten- och luftvård
för Östra Nyland och Borgå a.r.f.
Runebergsgatan 17, 06100 BORGÅ

Report

Visit to Durham 3 10.-13.3.2013

“Environmental awareness – Exchange of practises
across the borders” –project
2012-2014

Water and Air Protection Association for Eastern Uusimaa and Porvoonjoki
River

Juha Niemi
Tero Myllyvirta

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Summary

On this trip to England participated Tero Myllyvirta and Juha Niemi from the Water and air Protection Association for Eastern Uusimaa and Porvoonjoki River. The group that we worked with were Niall Benson, Louise Harrington and Steve Percival. We accommodated in a small village of Hexham and the trip was made 10th to 12th of March.

The main objective was to get the music planning forward considering the upcoming Low Tide festival in May in Seaham, England, to which we arrange a big choir to highlight the past of the Durham area and also to celebrate the achievements that have been reached in improving the conditions after the coal mining. Our objective was reached and the music production for the event took a giant leap forward with the main theme of sounds of nature.

The other big theme of the trip was to work on interpretation, which meant that we saw the process that had been gone through to make the Noses's Point area attractive to visitors and how the process in making info boards and other interpretation material to area went. We also had a workshop to go through and idealize our design of treasure map for Sandö island in Porvoo archipelago and a video introduction to Rönnskär island in the same region.

We worked with a group of children in the shore in Seaham to see the educational techniques used in the area. We had a session of rock pooling in a harsh conditions but it gave a good idea of the similarities in the approaches in England and Finland. We also had a press contact and an excellent workshop of the media topic and the methods used in informationing in both countries. We had a little time for cultural introduction in Hexham town but the two days were full of enthusiastic work on the main project topics. All parties seemed very pleased with what was achieved during the visit and the next steps in the project are clear.

Pic 1. Children hiding the storm in a wind shield before rock pooling. Tero Myllyvirta and Niall Benson popped in for a visit.

Contents of the visit

Sunday 10th of March

We arrived to Newcastle airport at 22:30 and Niall was there to pick us up. We then drove half an hour to Hexham village and accommodated to our hostel.

Monday 11th

On Monday morning we headed with Niall to Seaham after the breakfast, to have an educational session in the shore with a bunch of children from two schools nearby. There were also Niall's colleague Louise Harrington and outdoor education specialist Dave Etheridge waiting for us. The weather was harsh with a cold snowy wind blowing from East, but we still had a nice and informative session rock pooling the shore that had been revealed for us because of the low tide. We found different kind of animals and plants and found out, that the educational techniques used in England are quite similar to ours. The main thing is that the children can experience things on their own in an interesting and innovative atmosphere. We will continue the educational theme in Finland in May with a school class in Porvoonjoki River.

Pic 2. Introduction to environmental education techniques in England. Local school children rock pooling in Seaham.

After the tea break we had a lunch meeting with a media contact Fiona Thompson from a local newspaper. We simultaneously had a workshop, in which we compared the informationing techniques between the two countries and went through good practices related to handling media and writing press releases. We also went through our association's

tips for informationing and working with media and this 10 point list was given to all attendants.

Pic 3. Media workshop in a lunch meeting with Fiona Thompson (left), Tero Myllyvirta, Niall Benson, Louise Harrington and Juha Niemi (behind the camera).

In the evening we met Steve Percival and started to work with interpretation (producing material for our coastline) theme and also producing the music for the Low Tide festival in 25th of May. We went through our sketch of treasure map produced for the Sandö island in Porvoo archipelago and worked through the idea and improvements in it. Everybody loved the idea of illustrative and informative treasure map which highlights the characteristics of the island. We had different ideas of how to prevent the users of leaping from the start directly to the finish without going through the waypoints and we will see the way it's been done in Heritage Coast Partnerships adventure trail. The pirate theme was advised to change for something more Finnish, maybe a viking or a smuggler theme and everything put to a form of a saga or a continuous story, whether a true-based or an invented one.

In the music development Tero and Steve were on the same wavelength right from the beginning. It went forward fast and mutual understanding and happiness was achieved. The song played by the choir at the Low Tide festival will be developed by Steve and he will get support from Finland. The song structure consists of nature (sea, rain, storm etc.) sounds and an actual song that tells the story and achievements of the Durham area, the coal mining history and improvements in the nature conditions after that. The night ended in Hexham town in cultural excursion to the old pub in the countryside with a lovely bite of the "water of life".

Pic 4. Steve Percival and Tero Myllyvirta working on music development for Low Tide festival in May.

Tuesday 12th

In the morning we travelled to Seaton Holme where we continued the work with Niall, Steve and Louise. The music and song development became more clear with elements from Finland included afterwards to the upcoming song. We watched two videos, demonstration of Rönnskär island in the outer archipelago of Porvoo and a video of our award winning environmental education project. We worked on the two themes and travelled to East Durham College to see the facilities for music development and for press contact.

After lunch we had a project meeting (while driving) and we talked about the upcoming visits and the things we need to work with until the project ends. Possibly 5-6 people will come to Finland on week 20 and 2-4 people from Finland to England at the following week. the program for the visit in Finland started to form nicely.

We also had a little time to get familiar with fishing in UK before we arrived to the Newcastle airport at 16:30. We flew via Copenhagen and landed to Helsinki at 01:15. The visit can be classified as very successful and intense. A lot had been done in such a short period of time and the benefits of transnational cooperation are well-seen.

In Porvoo, 14th of May 2013

Juha Niemi

Tero Myllyvirta

Liite 2. Raportti englantilaisten vierailusta Suomeen 12.-15.5.2013

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Itä-Uudenmaan ja Porvoonjoen
vesien- ja ilmansuojeluyhdistys r.y.
Runeberginkatu 17, 06100 PORVOO

Föreningen vatten- och luftvård
för Östra Nyland och Borgå å r.f.
Runebergsgatan 17, 06100 BORGÅ

Report

Durham Heritage Coast group visiting Finland 12.-15.5.2013

“Environmental awareness – Exchange of practises across
the borders” –project
2012-2014

Water and Air Protection Association for Eastern Uusimaa and Porvoonjoki River
Juha Niemi
Tero Myllyvirta

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Contents of the visit

There were six persons from England visiting Finland in 12th to 15th of May 2013. The attendants for this visit were Niall Benson and Louise Harrington from Heritage Coast Partnership, Steve Percival (Children and Young People's Advocate), David Etheridge (Freelance Education Consultant), Kelly Youngs (Strategic Co-ordinator for Learning Outside the Classroom) and Janet Blackburn (Ex Primary School Headteacher). The main topics of the visit were environmental education for children and educational techniques used in Finland, working with the interpretation material for the archipelago and developing music for the upcoming Low Tide Day in Seaham, England on 25th of May.

Sunday 12th of May

We picked our visitors from the Helsinki-Vantaa Airport at late noon and gave them a driving tour through Helsinki. After a short meeting in Porvoo we transported our guests to Haikko manor where they accommodated.

Monday 13th

Tero and Mikael picked the group from Haikko after breakfast and on their way to Pukkila, they visited giant potholes in Askola and Naarkoski fishpass in Pukkila. We gathered to Kukonkorpi bridge in Pukkila with 20 pupils from Kirkonkylä school and we had an educational two hours there. We had fishing activities, pupils were searching for invertebrates and we also opened a few fish and children were introduced to fish anatomy. We also cooked the fish to give everyone a taste of the fish and highlight how easy and tasteful food you can make out of fish. The weather was perfect as well as the atmosphere and everybody seemed enthusiastic and inspired in the natural surroundings. It was highlighted how even the most problematic pupils in the classroom were highly interested in the topics and were motivated and involved in the activities.

Pic1. Environmental education event in Pukkila village. Sampo demonstrating how to open a fish for Louise, Niall, Dave, Tero and the children.

After the event we came back to Porvoo for a lunch at the Café Cabriole. After lunch we met Jarkko Mylläri upstairs, a researcher from Helsinki University, who works with schools in developing the education in primary schools and in teacher's education department. Jarkko gave a presentation of educational topics highlighting the differences in school systems between Finland, England, USA etc. It was also about using computers and network in education in and between schools. There was also good conversation and possibly useful contacts for our visitors.

We made a short visit to Brunberg liquorice factory to pick up something tasty for the people who give their time for the upcoming Low Tide Day in Seaham, England. Steve and Tero went to our office to work with the song for the Low Tide Day. They worked with the nature sounds element to include to the Steve's song "We all end up in the sea" and the choir performance. The rest of the group spent the rest of the evening in Porvoo visiting old town and a few pubs with small workshops around the project and lots of good conversation.

Tuesday 14th

In the morning we took the boat to Haikko and headed to our archipelago. Our first stop was in Norra Sandö island, where we got into our raw version of treasure map. We had a workshop there of our interpretation material and everyone circled the island and made notes about the interesting things seen in there. We had a good conversation and feedback from our treasure map idea and many useful tips for it and also for the materials for other places. One excellent idea was the 10 things to do approach and also a 360 degrees view of the island.

Pic 2. Dave, Juha, Niall and Louise having a workshop related to the treasure map approach in Sandö island.

After a picnic in the island we took the boat to Pellinki for a visit to Gina Forsström's (LAG Silmu) summer cottage. There was also Tiina Kurki present from Silmu and we had a pleasant afternoon there with lots of discussion and blueberry pie. We also had a good project meeting there, in which we discussed about the project so far as well as the future aspects.

Pic3. Project meeting at Gina Forsström's summer cottage.

When we came back to Haikko, our English guests took a brave attitude and went to experience the -110 degrees coldness in the cryo chamber in Haikko manor. After the cold experience Steve went to our office with Tero, Sanne and Freya and they continued to work with the song and nature sounds. The rest of us went to Porvoo for project discussions. We had a late dinner after which we were all up for a good night sleep.

Wednesday 15th

On Wednesday morning we took an early start from Haikko and drove to Sipoonkorpi National Park. We met Annukka Rasinmäki from Metsähallitus there and she gave us an insight into the national park and the management of the area. We heard of the planning of the area and how they are prepared for the visitor impacts on the nature. We had a coffee break in the fire place deep in the forest and were also treated with a visit of Silmu's chairman Gunilla Holmberg.

From Sipoonkorpi we went to the airport and waved goodbye for our visitors. The visit was considered successful and the weather was excellent throughout. We had a lot done in such a short time and this visit deepened the cooperation even more.

Pic4. Group discussing how to minimize visitor impacts to the nature and having a cup of coffee in Sipoonkorpi National Park.

30.5.2013 in Porvoo

Juha Niemi
limnologist
+358 50 571 0335
juha.niemi@vesi-ilma.fi

Tero Myllyvirta
executive director
+358 40 511 2216
tero.myllyvirta@vesi-ilma.fi

Itä-Uudenmaan ja Porvoonjoen vesien- ja ilmansuojeluyhdistys ry.
www.vesi-ilma.fi

**Liite 3. Englantilaisten raportti heidän vierailustaan Suomeen 12.-
15.5.2013**

FINNISH TRANSNATIONAL EXCHANGE NO.2

Sipoonkorpi National Park – Interpretation Panels (Niall Benson)

May
2013

Nature Tourism Exchange Visit to Porvoo,
Eastern Uusimaa, Finland

Report to East Durham LEADER Local Action Group on the Second

Exchange visit to Finland; its content, project progress and
future development

Finnish Transnational Exchange

No.2

Nature Tourism Exchange Visit to Porvoo, Eastern Uusimaa, Finland

BACKGROUND

As part of the Leader funded Nature Tourism Project led by Durham Heritage Coast Partnership, there is a transnational sub-project with Itä-Uudenmaan ja Porvoonjoen vesien- ja ilmansuojeluyhdistys – the Water and Air Association of Eastern Uusimaa – who have working with the SILMO LAG locally.

The main subject of the transnational cooperation is seeking to reduce the visitor impact on the environment through environmental awareness and education in the project areas.

To achieve this the transnational work will:

- Establish a transnational cooperation network of those people from and with an interest in the local activities of the partner organisations.
- This will be followed by a joint assessment of the opportunities based on the skills, experience needs and benefits in each project area. From this a work plan will be developed.
- The Work Plan will guide selected activities to be carried out that will contribute to the principal aims of reducing visitor impact on the environment through environmental awareness and education
- Through the process partners will exchange and apply functional practices.

Exchanging good practice and functioning methods is the key benefit from the cooperation. This becomes possible through meetings arranged in both project countries

This exchange visit addresses the second two bullet points and took place 12 -15 May 2013.

DELEGATES

The delegates who travelled to Finland from the UK were

Niall Benson – Heritage Coast Officer

Louise Harrington – Nature Tourism Project Officer

Kelly Youngs – East Durham Schools Outdoor Education Co-ordinator

David Etheridge – Outdoor Education Specialist

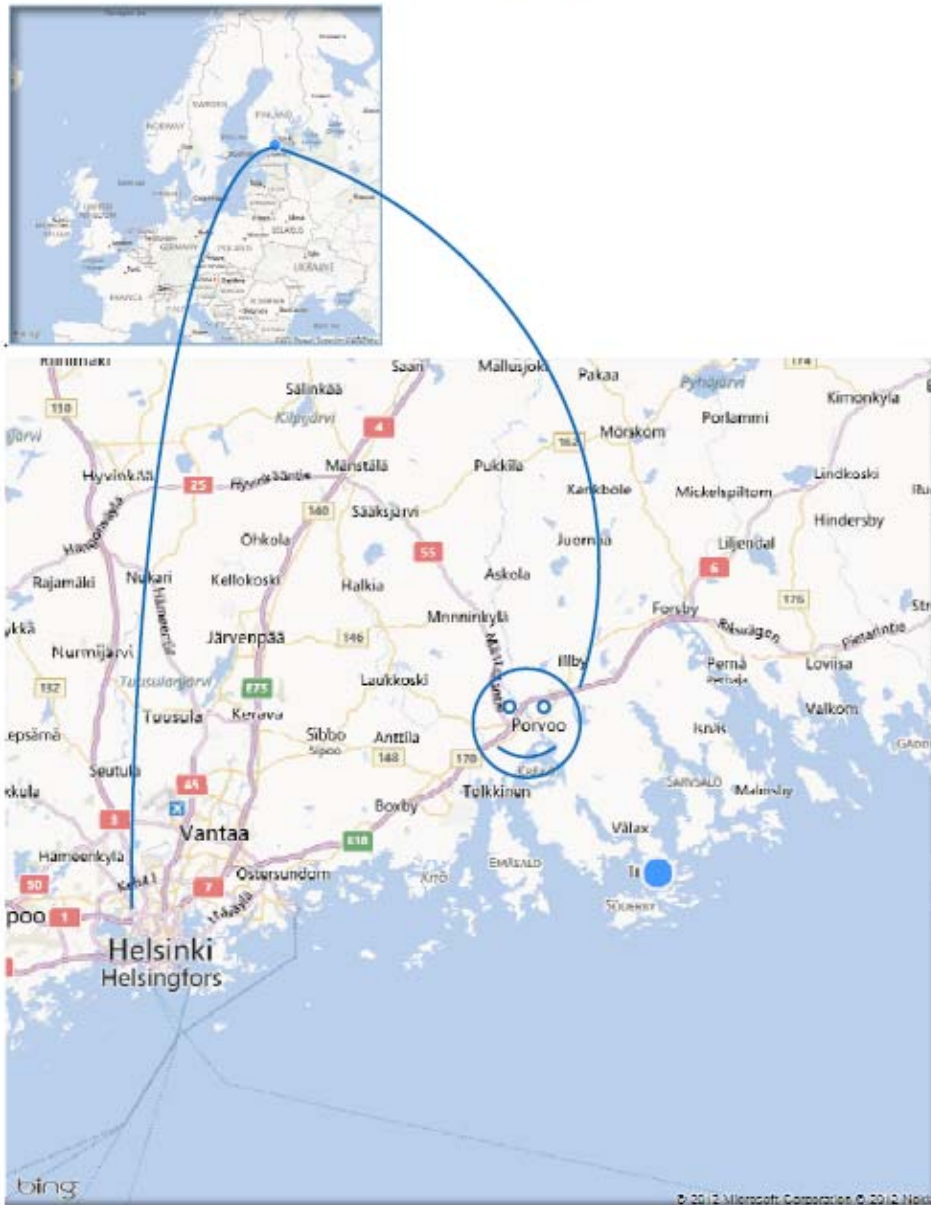
Steve Percival – Song writer and East Durham LAG member

Janet Blackburn – East Durham LAG member

Delegates were chosen to represent various skills relevant to the aims of the project and the developed work plan, specifically outdoor educational techniques, use and dissemination as well as song development and recording . Again it was hoped that a tourism professional was available unfortunately this was not taken up, East Durham LAG was represented Janet Blackburn

LOCATION

Porvoo is located some 40 kilometres east of Helsinki.

VISIT ITINERARY

Sunday 12th May

- 1. Arrival**

Monday 13th May – Day 1

- 1. Kukonkorpi, Pukkila via Askola**
- 2. Comparison of UK/US/Finnish Education, Helsinki University Research**
- 3. Song development and Recording**

Tuesday 14th May - Day 2

- 1. Visit Norra Sandö island**
- 2. Traditional Summer house visit**
- 3. Project meeting**

Wednesday 15th May - Day 3

- 1. Sipoonkorpi National Park**
- 2. Depart**

Delegate group at Askola (early start shows!)

REPORT:

Day 1

The trip started on Sunday 12th May with delegates arriving at Helsinki-Vantaa airport in mid-afternoon and met by Tero and Juha. We were given a car tour of Helsinki city as part of our wider awareness of Finnish culture prior to a project meeting in Porvoo town centre, we were then taken to our accommodation at Haikko Manor Hotel near Porvoo.

Janet Blackburn observed that "There are tentative links with different members of the group but it does not take long before we form one cohesive party and feel at ease with each other."

The Baltic Sea and the hotel

Day 2

Outdoor educational techniques – Finnish style.

On the way to Pukkila to meet pupils we visited giant potholes in Askola. These magnificent potholes are water worn potholes and have been named after their shape or old folklore. The largest pothole called "Jättiläisen kuhnepytty" (The Giant's Tub) is 4.2m wide and 10.3m deep.

We also had a close look at Naarkoski fishpass and Hydro electric plant in Pukkila.

We gathered to Kukonkorpi bridge in Pukkila with 20 pupils from Kirkonkylä school. Here we met the staff and pupils before the children were taught the art of fishing. Pupils and teachers also searched for invertebrates using a net to scoop out a sample of water which was put into an inspection tray. This interested the children and gave them an indication that the river was in a healthy state. The young people were instructed that they could research an index to have a more accurate portrayal as to the condition of the river.

Connecting the fishing activity to science was carried out through the dissection and then filleting of pike. The skill of the individual and the activity captivated and interested the children.

The fish fillets were then cooked on a sheltered barbecue to highlight how easy and tasteful food you can make out of fish and to connect the river to food. Interestingly the sheltered barbecue was built by, and fuelled by the local community

An international medley of songs was sung.

We noted that all the children appeared to have travelled in by bicycle. However we were informed that it had taken from the previous September to set up and approve the session with the school. This planning enabled a group of some 20 children, one teacher and two assistants to cycle to the river and broaden their education.

The weather was perfect as well as the atmosphere and everybody seemed enthusiastic and inspired in the natural surroundings. It was highlighted how even the most problematic pupils in the classroom were highly interested in the topics and were motivated and involved in the activities.

Fishing from the bridge (Janet Blackburn)

Kelly Youngs commented "Seeing the Finnish approach in action demonstrated to me that schools I work with are quite similar in the opportunities they offer; and with their robust residential programmes there could be something for the Finnish schools to learn from schools in East Durham.

Following a lunch of Finnish contemporary food at the Café Cabriole we met Jarkko Mylläri an researcher from Helsinki University, who works with schools in developing the education in primary schools and in the education department. Jarkko gave a presentation highlighting the differences in school systems between Finland, England, USA etc. including how digital networking complements transnational activity.

- Teachers are highly qualified and valued to the extent that they can use 'whatever it takes' to engage young people in learning.
- Formal education begins at the age of 7 years, but there is a pre-school year at the age of 6 years as well as infant/toddler care.
- There is no school uniform and Christian names are used for both pupils and staff. Children learn a second language at 9 years of age, usually English, and a third language at 13 years of age, often Swedish.
- There are no mandatory exams until the age of 18 years - but students can leave school at 16 years. Very few young people take this option because they leave with only a school grade based on a teacher assessment.
- At 16 years, however, the young people have the opportunity to take either a vocational course, or an academic course which is the route to university.

The United Kingdom has taken an interest in the Finnish approach to education especially when the Programme of International Student Assessment (PISA) results were published. Finland has consistently featured in the top six countries. The last assessment took place in 2012 with these outcomes: Finland was ranked 3 in reading, ranked 6 in Maths and ranked 2 in Science: whereas the United Kingdom was ranked 26 in reading, ranked 28 in Maths and ranked 16 in Science.

There was an extremely useful and interesting discussion with key contacts made for future collaboration.

Afterwards, a visit was made to the famous Brunberg liquorice factory to purchase some local Finnish sweets for tokens of appreciation to all the people who have given their time preparing for the performance of "We all go back to the sea" at Low Tide Day in Seaham.

At the same time Steve and Tero went to our office to work on the song with the nature sounds element to include to the Steve's song and the choir performance with Sanne Tschirpke and Freja Myllyvirta.

The remaining delegates visited Porvoo old town and held with small workshops about the project and lots of good conversation. It must be reported that Steve Percival did not eat on this evening, consumed by his art.

Day 3

Picked up from the hotel jetty we travelled through the archipelago to Norra Sandö island. This was the island where on the previous exchange visit so much conversation had been focussed on EU legislation and how this was addressed in Finland.

Addressing the key to the whole project; reducing the impact of tourism in an area of extremely fragile habitat; seeking a balance between promoting the island, encouraging respect and promoting as little impact from visitors possible.

Already provided on the island is a wood store with a safe area to light a fire; as the wood is used the etiquette is to replace the chopped wood. Two dry toilet systems are also provided, but there is little maintenance required to reduce the impact on staff and on the environment. This area is key to passing message to those who use the island for recreation about their expected behaviour.

This time around work was focussed on the interpretative material produced by our hosts. This was based on what they had garnered whilst in the UK. We were set the task of assessing an early draft of a treasure map, which drew on the natural treasure on the island. This was carried out in the form of an audit by delegates

An *al fresco* workshop was held with feedback on the experience provided along with useful tips on how to progress the material. Tero and Juha are keen to progress with the 10 things to do approach and also a 360 degrees view of the island.

Sheltered side of Norra Sandö
Blackburn)

Exposed side of Norra Sandö

Viking grave! (Credit J

Planning the treasure map approach in the Sandö island. Credit Juha Niemi

After a picnic lunch we travelled to Pellinki for a visit to Gina Forsström's (LAG Silmu) summer cottage. Tiina Kurki, Gina's LAG colleague was also there. The hospitality of our hosts was fantastic with a tour of the cottage and refreshments in the forms of Karelia cakes and egg, blueberry pie and other toothsome treats. This set the scene for an excellent project meeting where we discussed the project and explored possible future aspects. The most scenic, comfortable, welcoming and rural settings for a project meeting – access only by boat. Truly *al bosco!*

Project meeting *al bosco*. (Juha Niemi)

After saying goodbye to our hosts we returned to Porvoo. Again Steve and Tero went off to record and develop the song. It is worth noting that Steve did finally get fed that evening along with the rest of the delegates.

Day 4

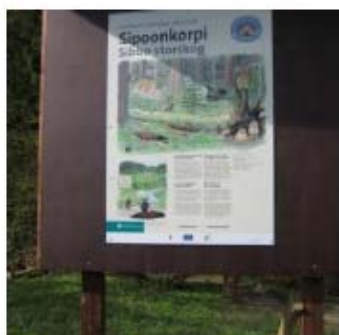
With an early start we travelled from Porvoo to Sipoonkorpi National Park, the newest National Park in Finland. We met Annukka Rasinmäki from Metsähallitus, the Finnish nature conservation authority and she gave us an insight into the national park and the management of the area. One key fact that all the land in Finnish National Parks is owned by the government.

We heard of the planning of the area and how they are prepared for the visitor impacts on the nature. We had a coffee break in the fire place deep in the forest and were also treated with a visit of Silmu's Chairman Gunilla Holmberg. It was very special to meet Gunilla again, an excellent advocate for rural issues and a tremendous ambassador for the LEADER approach. She wore her chain of office.

From a visitor management point of view, there are a number of issues to address with regard to summer access. Parking is almost non-existent for the only path into a key site for the demonstration of a rare habitat. Particularly with a 20% rise in numbers in the past year. The path surface restricted use to only the most able, excluding large sections of the community.

We were informed that advertising has been used to publicise this park and already the cruise ships are offering tours to the park.

In terms of facilities within the forest there was again a safe area to light a fire which had logs and a wood-store provided. There was also a toilet cubicle.

Local Interpretation

Great place for a workshop

From Sipoonkorpi we went to the airport parted from our hosts.

With the weather excellent throughout our stay, the hospitality of our hosts and their key contacts the exchange visit was very successful. We got through a lot of work in a short time and as our partner Juha Niemi wrote "this visit deepened the cooperation even more".

We definitely look forward to greeting our partners and their colleagues in Durham to celebrate Low Tide Day in early June.

CONCLUSIONS

Following on from the initial exchange visits, this visit concentrated on implementing the work plan particularly interpretation development to meet the project aims. This was achieved spectacularly on Norra Sandö. We were able to explore other examples of existing fixed interpretation during our visit, at Askola and Naarkoski fishpass in Pukkila and at Sipoonkorpi.

The excitement, energy and ideas flowing around the exchange of natural environment education, techniques and pedagogies stimulated by the school trip and the discussions with Jarkko Mylläri are substantial. With a real will to develop further the concepts and techniques demonstrated. Special mention should be made of Sampo and Mikael, colleagues of Tero and Juha. Their own skills and abilities were extremely well shown during the visit to Pukkila.

The work to develop the celebratory song progressed to recording key "natural sounds"

Media engagement was also demonstrated with an interview with the local newspaper about our visit and the work of the Water and Air Association of Eastern Uusimaa

Following on from the lessons learned on previous exchanges there was plenty of time allocated to each distinct site visit, this enabled the full benefit of the experience to be shared, discussed with time for reflection and subsequent questions and answers.

ACKNOWLEDGMENTS

Again for this second exchange visit to Finland, we must extend our grateful thanks to all our Finnish friends who gave freely of their time and provided exceptional hospitality. We thank them for sharing their culture, their food and drink and in particular their weather.

And again I have to report that the delegates for this visit failed in that they were not brave enough to immerse ourselves in that key feature of Finnish life; the sauna.

Meidän kiitollinen kiitos ja haluavat nopeaa paluuta Itä-Uusimaa!

Author: Niall Benson – Heritage Coast Officer

The European Agricultural Fund
for Rural Development:
Europe investing in rural areas.

Liite 4. Raportti Englannin vierailusta 22.-27.5.2013

Itä-Uudenmaan ja Porvoonjoen
vesien- ja ilmansuojeluyhdistys r.y.
Runeberginkatu 17, 06100 PORVOO

Föreningen vatten- och luftvård
för Östra Nyland och Borgå å r.f.
Runebergsgatan 17, 06100 BORGÅ

Report

Visit to England 4 22.-27.5.2013

“Environmental awareness – Exchange of practises across
the borders” –project
2012-2014

Water and Air Protection Association for Eastern Uusimaa and Porvoonjoki River
Juha Niemi
Tero Myllyvirta

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Contents of the visit

From Finland the attendants for this visit were Tero Myllyvirta and Juha Niemi from Water and Air Protection Association and Gina Forsström and Tiina Kurki from LAG SILMU ry. The first two stayed in North East coast of England in Hexham from 22nd to 27th of May and the latter two accommodated in Durham from 23rd to 26th of May. The main purpose of the visit was to celebrate the Low Tide Day in Seaham coast that was the event ending the Leader project in England. Besides the event there was work around the interpretation theme and planning ahead of the continuing cooperation. SILMU members had the chance to discuss and plan ahead with LAG East Durham Leader.

Wednesday 22nd of May

We arrived to Newcastle airport at 7 pm and Niall Benson picked us up and gave a lift to our B&B accommodation in Hexham.

Thursday 23rd

After the breakfast we started the day in Seaham in the coast and talked about planning the interpretation material to the harbour area and the use of similar ideas that we are going to use in our archipelago in this project. We had a project meeting at the new cafe in the harbour, where we also met a few new people with whom we could have possible cooperation later on. After the tea break we headed to the County Council office for Destination Seaham group's meeting. It was important that the group got an idea of this project and the work that's been done and planned in the area.

After the meeting we had an interpretation workshop in a lunch meeting with David Etheridge. David had two i-pads with him that they use in children's outdoor education in the area. He represented us different applications usable for outdoor education and we talked about the possibilities and opportunities we could take advantage of for our own interpretation material for the archipelago.

After lunch meeting we visited the beach area where the rare Little Tern bird species nest. In the cold and windy session we saw the special needs and challenges that there is in the co-existence of the birds and tourists in the area. After a quick interpretation workshop back in Seaham we headed again to the County Council to have a council's meeting. It was important that they also saw the important work we are doing in the area and the real benefits of this transnational cooperation. County Council also got an idea of the differences between the two coastlines and the threats and opportunities that exist.

Friday 24th

In the morning we went to a meeting to Durham County Council, where we met a woman who is leading a big art project in cooperation with Niall. There was talk about possible transnational cooperation and environmental elements that could be related to art.

After the meeting we met Gina and Tiina and Louise, and Jeff from local LAG and we took a bus trip to the north coast to Northumberland. We got an insight into the area's history and saw a completely different coastline. We had talks about the project and the cooperation between the two LAGs. We tasted local seafood in a lovely restaurant but the stormy weather restricted our visit to the bird islands near the coast. Some of us visited the old castle where scenes of Harry Potter were filmed. After the trip we gathered to Durham for a barbeque with local LAG members and headed to Hexham for an early sleep.

Pic1. Enjoying a windy day in Northumberland with LAG members. From left Louise Johnson, Nicola Patterson, Tiina Kurki, Tero Myllyvirta, Gina Forsström and Jeff Corrigan.

Saturday 25th

We left early in the morning from Hexham to Seaham to organize and arrange the set for the Low Tide Day that was about to begin in 11 am. The weather was perfect for the event as the wind had calmed down, sun was shining and it was over 20 degrees. Everything went well and was ready as the people gathered to the area. Rock pooling for the kids was a real success as about 150 children were enthusiastically exploring the sea creatures from the tidal pools. There were many other activities also during the day and something to do for everyone.

Pic2. Families enjoying rock pooling (searching animals) in the seashore during Low Tide Day.

Everything was summed up by the transnational music part of the day in which Eddie Mason from local council sang the Seaham song, Tero sang Finlandia and Steve Percival with a big choir

performed the fruit of the transnational cooperation, the song called 'We all go back to the sea'. The song was written by Steve with the help from Finland and there were 'sounds of nature' elements from Finland taken to the choir's performance. After the songs we had coffee and cake that was made to celebrate the successful transnational cooperation. It was a perfect day and about 1200-1400 visitors were at the event when 300-400 were expected. The event was over at around 3 pm and the clock was ticking at 5pm when all was taken care of and happy but tired bunch of organizers went home.

Pic3. Steve Percival and the choir performing the song 'We all go back to the sea'.

Sunday 26th

Sunday was about relaxing and having casual talks with different people. Juha went fly fishing with Niall and Tero went to explore the culture in Hexham. Later in the night we all gathered for a dinner and a meeting to Niall's house.

Pic4. The cake celebrating transnational cooperation.

Monday 27th

On Monday morning we had a long project meeting, which consisted of the following topics.

Transnational Exchange Project Meeting Monday 27th May 2013**Hexham****Present:**

Niall Benson

Tero Myllyvirta

Juha Niemi

Purpose:**Review of project to date and the way forward****Report:**

1. The latest version of the Treasure Island Map was reviewed.
Concept is good and comments from both recent exchanges will be taken on board – see full visit reports
2. Review to date:
A report tabulated outcomes and outputs against the original work plan is required. NB will draft in English initially by end of June
  1. Environmental Educational techniques
  2. Media activity
  3. Celebration of success – song
  4. Interpretation
 The Finnish local work plan was discussed and an invitation extended to the UK to attend their end of project celebration in later summer 2014
3. Looking forward
  5. River management in the UK was introduced as a possible subject for the next Suomi/UK visit. NB to arrange.
  6. Sea water quality and the use of remote data capture devices was discussed as a possible subject for exchange working.
  7. Possible links into local food using each LAG
  8. Contrasting the two completely different coasts
  9. Use of Everymans' Rights in compare and contrast, possible transnational project
  10. Introduction to cultural ecosystem services
  11. Exploration of environmental impact measurements

Both parties seem very satisfied with the project so far and are happy with the achievements and the functionality of the transnational cooperation.

After the project meeting our trip back home began from Newcastle airport. We landed back to Finland near midnight.

In Porvoo, 2nd of June 2013

Juha Niemi

Tero Myllyvirta

Liite 5. Raportti Englannin vierailusta 31.10.-9.11.2013

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Itä-Uudenmaan ja Porvoonjoen
vesien- ja ilmansuojeluyhdistys r.y.
Runeberginkatu 17, 06100 PORVOO

Föreningen vatten- och luftvård
för Östra Nyland och Borgå å r.f.
Runebergsgatan 17, 06100 BORGÅ

Report

Visit to England 5 31.10.-9.11.2013

“Environmental awareness – Exchange of practises across
the borders” –project
2012-2014

Water and Air Protection Association for Eastern Uusimaa and Porvoonjoki River
Juha Niemi
Tero Myllyvirta

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Contents of the visit

From Finland the attendants for this visit were Tero Myllyvirta and Juha Niemi from Water and Air Protection Association. During the visit we cooperated with Niall Benson from Durham Heritage Coast Partnership, Steve Percival and Jeff Corrighan from LAG East Durham Leader as well as many other contact persons from different fields of work. The main purpose of the visit was the interpretation theme around the material in production for Finnish coastline. Material produced so far was introduced to our colleagues and workshops around them were held. A big task of the trip was also to get familiar with how visitor impacts have been managed in England and Scotland in national parks and areas under high visitor amounts. Also new ideas were picked along the way for the interpretation materials.

Thursday 31st of October

Our journey started from Helsinki-Vantaa airport at noon on Thursday and we flew to Amsterdam. In Amsterdam we quickly moved to the ferry harbour and took a ferry from Amsterdam to Newcastle. During a 15 hour ferry trip there was good time to prepare for the upcoming meetings, talk about the objectives of this trip and get a good rest before a long trip ahead.

Friday 1st of November

After 11 hours of sleep Niall Benson was there to meet us at the Newcastle harbour in the morning and we headed straight to Seaham for a project meeting. There was a brief summary made about the project so far and there we discussion of the reporting process and also planning for possible new collaboration.

After Seaham meeting we went to Durham for interpretation material workshop. New improved versions for “treasure map” and “10 things to do before you leave the island” ideas were introduced and everybody seemed to be happy for the ideas. Lots of ideas arose for what could be done to improve those still and it is obvious that the transnational cooperation around this subject is very productive and useful. Niall also showed the interpretation processes that are going on in Heritage Coast. It will be interesting to see the results of three completely different approaches, one which is run by the community in cooperation with public and specialists in different fields, one that is run completely independently with lot of artistic freedom and one which is in the crossing of these two. We also planned the coming Scotland excursion and got the route planned for possibly most outcome for the project with visitor centers and national parks marked with possible contact persons as well.

In the evening we met Steve Percival for a meeting and the interpretation theme was strongly there again. Steve liked the materials produced and the ideas seemed great to him. He was sure that not only the kids will love it but adults as well. We also had a cultural insight into Durham centre.

Saturday 2nd

Early in the morning we met Jeff Corrighan and headed to the Lake District National Park in north-west England with Jeff’s car. In the city of Keswick we met national park ranger Pete Barron, with whom we discussed about handling the visitor impacts in the park and the guidance materials used in that sense. It seems that the guided routes are essential in handling visitor impacts and still they give the visitors the sense of freedom. National park is mainly in privately owned land, which restricts the possibilities in route planning and also is a big challenge in it.

Pic1. Jeff Corrighan, Pete Barron and Tero Myllyvirta talking about handling visitor impacts in sensitive environments.

Next we met David Jackson, owner of the Castlerigg camp, in his campsite and got a tour in his facilities. We also had time for discussion on the role of permitting people to go around in privately owned lands and the challenges caused by sensitive environments. David had turned his sheep farm into a popular camping site for caravans and other campers and he has had to take many things into account considering the nature and the national park.

Pic2. Workshop at the Castlerigg camp with Tero Myllyvirta, David Jackson, Pete Corrighan and Jeff Corrighan.

After the lunch we took a ride in the Lake District area which really gave us a new perspective into England as a whole. The area is really beautiful with clear lakes and rivers and it certainly is a place to visit.

We stayed the night in Jeff's house and had a good time discuss many things as well as the interpretation material we are planning.

Sunday 3rd

We left early again back to the Lake District area and took a different route. We had planned a meeting with Ian Creighton from the West Cumbria Rivers Trust, but unfortunately the meeting had to be cancelled. We still had the opportunity to go and visit the visitor centres in the area and gather material and information from there. The great visitor amounts and erosion sensitive landscape in England causes same kind of problems that we have in our archipelago. We got the possibility to look how they protected the sensitive landscapes in England, and compare and apply the best of those to Finland. After the day in Lake District area we had a pleasant meal in Jeff's house with cultural explosion to Scotland and it's food and poetry.

Pic3. A view to Lake Windermere in Lake District area.

Journey in Scotland from Monday 4th to Thursday 7th of November

Jeff took us to the Newcastle central station on Monday morning and we took the train to Glasgow in Scotland. The aim was to see visitor centers and national parks and work with the interpretation material for new ideas and solutions. In Glasgow we rent a car and started our journey round

Scotland. Under the journey Tero drove mostly on the left side of the road with Juha scared on the other seat. First we headed to the Loch Lomond National Park, where we visited a visitor centre and saw local interpretation materials before we called it a day at the small Arrochar village near the sea.

As the sun rose on Tuesday morning, we headed north and visited the Glencoe visitor centre. It became perfectly clear, that even though people have the right to walk around quite freely, guided routes and visitor centres are of great importance. People seem really genuinely interested in info materials, a reason why visitor centres are full of leaflets and other guidance materials. The history in Britain with land largely privately owned seems to be a big reason why walking in the wilderness freely seems quite strange for local people and why guided routes are highly popular.

From Glencoe we went to Fort William to Glen Nevis visitor centre. We gathered a lot of info material and got familiar with mountain biking subject, which is rapidly increasing way of recreation in Scotland. Along with increasing biker numbers, comes the challenges of handling erosion and also the confrontation between the bikers and other recreation groups. They have also put effort for recycling the garbage separating different kinds of wastes already when put into the garbage bin.

Next we headed to Loch Ness region and visited two visitor/info centres. People in the area really live from the tourism that the possibly existing Loch Ness monster has attracted to the area. We went to see the Loch Ness monster exhibition which gave a good insight into the lake, the possibilities of monsters to exist in it and the area surrounding. Despite observing the lake while driving from one end of the lake to another, we didn't get the bullet proof evidence of monster existing there. However, in one steep slope that we stopped in, we found abandoned and ruined camping gears in the lakeshore, with no traces of owners anywhere. You can never be too sure what lives there deep beneath the lake surface. Possibly it was too scared of us to reveal him/her. When it got dark we went to the city of Inverness and stayed there over a night

Pic5. Ruined and abandoned camping site in a Loch Ness Riverbank. We hope it is not something that Nessie did.

Pic4. Tero checking the infoboards in Glencoe.

Pic6. Juha checking the soil erosion sensitivity at the bottom of Great Britain's biggest mountain Ben Nevis.

Pic7. In England and Scotland they have really put money and effort into visitor centres, like this in Glenmore in Cairngorms National Park.

On Wednesday we left early and started our journey back south. We visited the Carrbridge Landmark Forest Theme park and found some really interested ideas for our coastal materials. We walked through the Red Squirrel Trail, which was a very innovative nature path. It takes an insight into the forest and it's history, flora and fauna in a really interesting way. And it also takes the visitors to tree top level. We could really see how the families enjoy this kind of nature path.

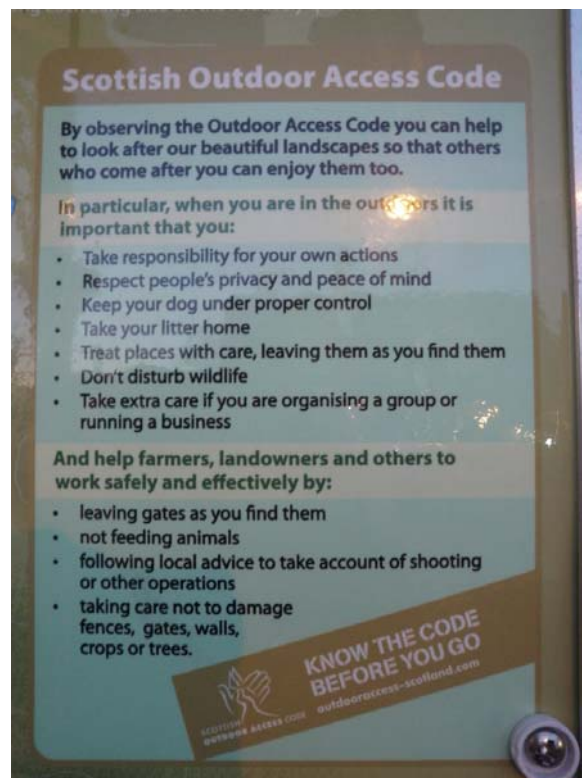

Pic8. Finding some new ideas from the Red Squirrel Trail to be applied in Finland..

Next we drove to Cairngorms National Park and visitor centre outside the Aviemore town. The income from visitor centres and parking areas in national parks are essential in Scotland for keeping up the parks and the facilities there. They have really put effort to the visitor centres in Scotland and in many places they are also some kind of fun parks for the families.

Next we visited the Hydro-Electric visitor centre in Pitlochry, in which they had 300m long fish pass and fish camera and calculator. There were many similarities comparing with fish passes in Finland, but also some solutions that seemed to get the pass working better than most of those in Finland. After the visit we drove to city of Stirling and called it a day.

On Thursday we began our journey back home. We drove to Glasgow and returned the car in one piece, which certainly wasn't easy considering the wrong-sided traffic compared to ours.

Pic9. Scotland's behaviour code for outdoors.

Pic10. Snowy mountains in Gairngorms National Park.

Pic 11. Believe it or not, the distance between the chair legs and the platform Tero is sitting on, is about five meters. An optical illusion.

Journey back home

From Glasgow we took the train back to Newcastle and then the ferry to Amsterdam. We arrived to Amsterdam in the morning on Friday the 8th. We had time to spend the day in Amsterdam and visit a couple of parks and see their info materials. The Vondelpark was a nice green area to visit with some nice info boards. In the evening we took the plane back to Helsinki and our trip came to an end.

Pic12. Our route around Scotland.

Considering the main purpose of the trip, getting feedback and new ideas into our interpretation material and handling visitor impacts in fragile environments, we got a great deal of good knowledge, positive creative feedback and a couple of brand new useable ideas. The transnational cooperation is working tremendously well and everything gets easier the more we get to know each other. It is getting more clear, that the new recreation materials we are producing for our archipelago will become really useable and interesting for children and whole families.

Pic13. Vondelpark in Amsterdam had some special info boards for visitors.

In Porvoo, 20th of November 2013

Juha Niemi

Tero Myllyvirta

Liite 6. Hankkeen kansainvälisen toiminnan työsuunnitelma

Liite 7. Inventointien kenttäpöytäkirja

PVM: _____ HAVAINNOT TEKI : _____

KOHDE: _____

SAAVUTETTAVUUS (maalta & mereltä): _____

_____

YLEISKUVAUS (karu/rehevä ym.): _____

_____

_____

_____

GEOMORFOLOGIA (ulko/sisäsaaristopirteitä, hiekkaranta, graniittikallio ym.): .

_____

_____

_____

ELINYMPÄRISTÖT (rantaniitty, kalliohalkeama, kaislikko ym.): 1) _____

2) _____

3) _____

4) _____

ALUEEN KÄYTTÖ (uimaranta ym.): _____

_____

RAKENTEET (laiturit ym.): _____

ERITYISPIIRTEET: _____

KASVIT/ELÄIMET: _____

NÄKÖALA (kaareva horisontti ym.): _____

JÄÄKAUDEN JÄLJET (kivet, uurteet, hiidenkirnut, vastasivu/suojasivu ym.): _____

KALLIOHALKEAMAT (erikoisia olosuhteita vaativia kasveja ym.): _____

VYÖHYKKEISYYS (Fucus, Clodophora, Chalotrix, Verrucaria, paljas kallio ym.): _____

KALLIOPINNAT (jäkälät, samettipunkit ym.): _____

KALLIOLAMPAREET (sade/suolavesi, eläimet Daphnia, kasvit Enteromorpha, Hildenbrandia ym.): _____

ITSESTÄÄNSELVYYDET (mitä hallitsee maisemaa, miltä vesi näyttää ym.): _____

VESIRAJAN ELÄMÄÄ (rantakivien alla, tyrskyvyöhykkeen simpukat ym.): _____

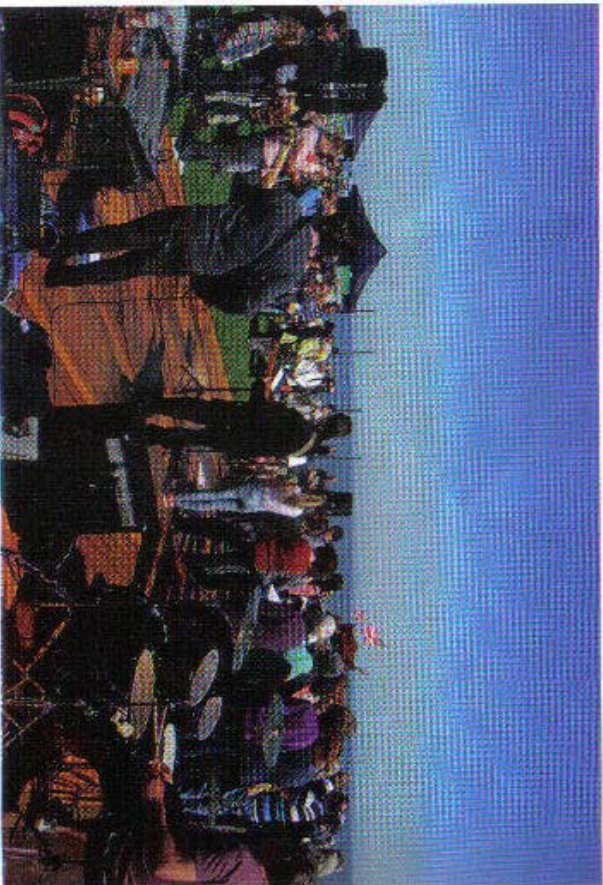

MUITA HUOMIOITA: _____

Liite 8. Lehtileikkeitä hankkeesta vuodelta 2013

Aquarius 1/2013

Kansainvälisen yhteistyön hedelmiä

Low Tide Day:n tuhatpäinen yleisö todisti suomalais-englantilaisena yhteistyönä tuotetun ympäristömusiikkiteoksen *We all go back to the sea* ensiesitystä Englannin Seahamissa 25.5.2013. Kuva: Juha Niemi

Itä-Uudenmaan ja Porvoonjoen vesien- ja ilmansuojeluyhdistyksen ja Durham Heritage Coast Partnershipin yhteistyöhanke Ympäristötietoisuutta yli rajojen sai huipennuksensa toukokuun lopussa Englannin Seahamissa, kun hanketta ja sen aikaansaannoksia juhlitettiin Low Tide Day -festivaalilla.

Tapatumapäivänä paikalle kerääntyi 1500 ihmistä, jotka saivat nauttia vuorovesiataiden eliölajistoon tutustumisesta, erilaisista ympäristöaiheisista ohjelmajaksista ja musiikkiesityksistä. Hankkeessa yhteistyönä tuotetun kappaleen *We all go back to the sea* esittivät muusikko **Steve Percival** yhdessä kuorolaisten kanssa. Lisäksi kuultiin musiikkiesitykset Itä-Uudenmaan ja Porvoonjoen vesien- ja ilmansuojeluyhdistyksen toiminnanjohtaja **Tero Myllyvirralta** ja Seahamin entiseltä päämieheltä **Ed Masonilta**.

Itä-Uudenmaan ja Porvoonjoen vesien- ja ilmansuojeluyhdistyksen facebook-sivuja seuraamalla saat lisätietoja. *We all go back to the sea* -kappaleen studioversio julkaistaan lähiaikoina, ja festivaalipäivästä on nähtävissä kappaleen live-esitys youtubessa <http://www.youtube.com/watch?v=e6lrB9mlsXk&feature=youtu.be>

Juha Niemi ja Tero Myllyvirta

Uusimaa 14.5.2013

TANJA KUUSMA

Vesiensuojeluyhdistyksen biologi Mikael Henriksson valmistautui koukkaamaan hauen limnologi Juha Niemen nostamasta katiskasta.

Englantilaiset kalastelivat luontotietoutta Pukkilassa

PUKKILA | Porvoonjoen yläjuoksulla Pukkilassa vierailleet englantilaiset olivat ylättyneitä, kuinka hyvää joesta katiskalla saatu hauki on savustettuna.

Paikallinen vesiensuojeluyhdistys, Pukkilan kirkonkylän kuudes luokka ja kuusi Newcastlen seudun asukasta hankkivat kalastellen, keskustellen ja kuunnellen aimo annoksen tietoa muun muassa siitä, mitä eliöstöä on 150 kilometriä pitkän joen rantavesissä ja miltä näyttävät Porvoonjoessa syntyneet taimenet.

Myös kalateiden asiantuntijat Ruotsissa, Norjassa ja Chilessä ovat kiinnostuneita tästä Porvoonjoella toimivaksi todetusta uudesta lohikalojen luonnollisesta lisäämistavasta.

PAIKALLISET 5

Pukkilan koululaiset jakoivat luontopäivän kalansaalista englantilaisvieraiden kanssa

Porvoonjoen vesiensuojeluyhdistyksellä alkamassa täuudenmaan rannikkokohteiden inventointi

Terja Kolman
Terja Kolman/terjakyry.fi

PIKOKILTA | Pukkilan kirkonkylän koulun kuudenten luokan opiskelijat saivat maanantaina yhdistyksen sukkelukseen Porvoonjoen tummempaan kuin seudun ympäristöhoitoon tutustunut englantilainen kunniskko, Newcastlin rannikolla kotoisin oleva ryhmä tutustui Itä-Uudenmaan ja Porvoonjoen vesien- ja hirsintalokohdille Porvoonjoen vesistöillä ohjella Hildenkammilla ja Naarkoksen voimiaman kalatellen.

Ekotoologi ja toiminnanjohtaja Tero Myllyvirtä vesiensuojelusta kertoi Porvoonjoen kunnostushankkeista, koululaiset kokivat vieraiden kanssa ja koulukokouksen ohjelmassa puolesta tukeutua silloin paikalla rannikosta myyriestä vesistöeläimästä. Katsokseen nautti Korven haatik, joka auttaa ja selkämukset uuniväestön ohuen kaljan savustusta.

Englantilaiset pitivät tikkailusta ympäristökasvatuksesta ja ihmisenästä sitä, että Porvoonjoen kalaja seutua syödi. Suomalaisen jokamiehienkierret olivat myös ihmetyksen aihe, jossa-Britanniassa kun katkoma on yksityisellä. Ryhmän puheenjohtaja Nieli Benson toteutti hyville neuvolle olevan tarvetta heidän kalatarkastusohjelmansa suorittamassa kumpuungissaan.

–Tulimme saamaan oppia, miten luonnosta voi pitää huolta ja miten tälläla ajatellaan ekologisesti, Nieli sanoi.

Vierailuun liittyi EU-rakentamisen kansainväliseen silmiin ryhmittäytyminen ja päättäjien, Myllyvirtä ja Benson onat sen yhteistyönä.

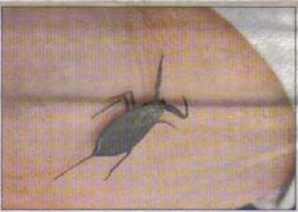
Jää paremmin mieleen kuin talviaamut koulussa.

Hei Soehinen

Hankkeen suuren hyötyä kohtaan kukaan Itä-Uudenmaan rannikolla, jossa inventoidaan keskeisimmän alusta alkaen kytym-

Pukkilan kirkonkylän koulun kuudenten luokan oppilaat ja toinen ryhmä onki rannoilla ja silloista ja toinen tutustui rannetietä löytyneisiin lajistoihin. Englantilaisvieraidet kiinnostuivat tutkimustutkimusta tutkinnassa otosotästä ja kysyivät Porvoonjoen hoidon yhtäyhtöisyyttä ja virkistyskäytöstä. Vasemmalta luokan opettaja Hei Soehinen.

Miettäs Heino ei ollut ongella ensimmäistä kertaa. Hän on päässyt Porvoonjoen istutettujen kirjolohien makun savustettuun. Tero Myllyvirtä (oikea) on kädessäni muovibotki. Hän on saanut koostetta vir-

Sampo Vainio näyttää Pukkilan koulun kuudensluokkalaisten toisen ryhmälle talmen polkua, josta ovat kasvaneet runsaat tuhien Porvoonjoen. Tero Myllyvirtä (oikea) on kädessäni muovibotki. Jolla koetaan sirtynä kestävästi kalakantojen lisääntymiseen. Vesistöjen puolella Porvoonjoen, jossa kalat kasvavat pari vuotta, lähtevät merialue ja palaavat 5-6 vuoden kuluttua neustatutuksen kohtiokeena täyppiköeläinä kusemaan.

Kohdiden esittely tulee siltä kolmeen muotoon, koska älypuhelin ja iPadit ovat alkupuolella. Niiden pariskolien luonto yksittäiskokouksissa luonto yksittäiskokouksissa tavalla kahleiden ulkopuolella.

Veisiskorppi on kaarellinen ja Nieli Myllyvirtä ranteella. Nieli Myllyvirtä ranteella. Nieli Myllyvirtä ranteella.

Jää paremmin mieleen kuin talviaamut koulussa.

Hei Soehinen

Kuudensluokka pyydättiin ja...

Veisiskorppi on kaarellinen ja Nieli Myllyvirtä ranteella.

Millia Usenius (etualalla) onki Millia Pohjoilaisen, Einira Pelkosen ja Vertti Vesälän kanssa, vaikka tämpöä saatiin odottaa. Yrtyön mielestä alenviettopata oli normaalia koulupäivää parempi.

Juha Niemi ponnisti sudenkorennon toukan, jonka metsästysretolaja hän esitteli. Tässä muodossa toukat voivat elää pohjamaadissa vuodan kaksikolme, ennenkuin kehittyvät esineiksi silmätalisen viruksen sudenkorennonksi. Tämä on ilmeisesti heidän korroto.

Kuoro matkii Porvoonjokea

Terja Kolman

PORVOO | Katvostoinnilla lopputi Margaret Thatcherin ansiosta, 25 vuotta sitten Newcastlesta, mutta rannat jätivät paikoin ja paikkoihin. Päälystyspään alla on luontovieraita, joten tämä on myös luontopäivän, Niemi sanoi.

Jää paremmin mieleen kuin talviaamut koulussa.

Hei Soehinen

Kuudensluokka pyydättiin ja...

Veisiskorppi on kaarellinen ja Nieli Myllyvirtä ranteella.